

Govor visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti UN-a



Zahvaljujem vam se na ukazanoj prilici da vam danas podnesem moj peti izvještaj od kako sam na funkciji visokog predstavnika, inače 39. izvještaj sveukupno.

Od podnošenja mog izvještaja u novembru prošle godine, politička situacija u Bosni i Hercegovini se i dalje odvija u negativnom pravcu. Nažalost, danas smo suočeni sa najozbiljnijim i možda najdirektnijim osporavanjem Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma od kako je potpisan prije više od 15 godina.

Iz tog razloga, u skladu sa mojim mandatom i uz polugodišnji izvještaj, ja sam vam podnio i poseban izvještaj o nedavnim aktivnostima organa Republike Srpske, kojima se jasno krši Dejtonsko-pariški mirovni sporazum. Nadam se da će moji izvještaji i moje izlaganje danas doprinijeti boljem razumijevanju trenutne političke situacije u Bosni i Hercegovini i izazovima koji su pred nama.

Nakon više od sedam mjeseci poslije općih izbora i dalje nema izgleda za formiranje nove državne vlade, a mnoge državne

institucije su pod ozbiljnim političkim, institucionalnim i ekonomskim pritiskom, što direktno utiče na njihovu efikasnost i funkcionalnost. Evropski i evro-atlantski integracioni procesi u potpunom su zastoju, a ekonomija i dalje trpi posljedice.

Organi Federacije su formirani tek nakon mjeseci namjernog opstruiranja izbora delegata u Dom naroda Federacije BiH. Proces formiranja vlasti bio je zaustavljen dugačkim političkim nesuglasticama i intervencijama, a kada je izbor organa osporen putem različitih pravnih mehanizama, ja sam bio prisiljen da interveniram uz podršku Vijeća za implementaciju mira. U stvari, unutar Vijeća za implementaciju mira postignut je širok konsenzus da bi nepreduzimanje mjera rezultiralo političkom i pravnom nesigurnošću – sa izgledima za postojanje dvije paralelne i osporavane vlade i dva predsjednika, potencijalno bez budžeta i raspuštenim parlamentom F BiH, te novim izborima. Ovakvi rizici su otklonjeni, a organi Federacije sada po svemu sudeći rade efikasno.

Trenutnu situaciju u Federaciji prati i spor između etnički zasnovane politike i više građansko orijentirane verzije, te ona prati sveukupnu podjelu društva u zemlji.

U tom pogledu, hrvatske stranke HDZ u BiH, koje su prije općih izbora zagovarale osnivanje trećeg entiteta u Bosni i Hercegovini, organizirale su Vijeće hrvatskih kantona i općina. Iako u Ustavu Federacije postoje odredbe koje predviđaju saradnju između kantona, ovakav razvoj situacije 15 godina nakon Dejtona svakako nije pravac u kojem bismo trebali ići.

Ovakav razvoj situacije jako je loš u trenutku kada bi vlade trebalo da udvostruče svoje napore i realiziraju korjenite reforme koje su potrebne ovoj zemlji u rješavanju ozbiljnih

ekonomskih i socijalnih izazova sa kojima su suočeni građani ove zemlje, kao i za, naravno, dalje pomake prema članstvu u EU i NATO-u.

Međutim, u ovakvom ionako teškom ambijentu, organi Republike Srpske su poduzeli konkretne radnje koje predstavljaju najozbiljnije kršenje Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma od njegovog potpisivanja.

Zaključci i odluka o referendumu, koje je Narodna skupština RS usvojila u aprilu, ne predstavljaju samo jasno kršenje Mirovnog sporazuma nego dovode pod znak pitanja i sve zakone koje su donijeli visoki predstavnici, tvrdeći da nisu u skladu sa Mirovnim sporazumom. Kao takve, ove nedavne aktivnosti Republike Srpske, ako se dozvoli da se nastave, imale bi velike posljedice po funkcionalnost i održivost Bosne i Hercegovine. Visoki predstavnici, u skladu sa odgovarajućim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, donijeli su značajan broj odluka i zakona koji su od suštinskog značaja za državu Bosnu i Hercegovinu, kao što su zakoni kojima se regulira pasoš Bosne i Hercegovine, zastava, državna himna, grb i jedinstveno Ministarstvo odbrane – da ne pominjem mnoge druge ključne reforme, poput granične policije, itd.

Provođenje referenduma o ovlastima visokog predstavnika i njegovim odlukama bilo bi ozbiljno kršenje ustavnog okvira zemlje i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine. To bi također bilo suprotno Aneksu 10 Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma, kao i velikom broju rezolucija koje je usvojilo Vijeće sigurnosti u okviru Poglavlja VII Povelje UN-a.

Pored toga, zaključcima se pokušava ugroziti cjelokupni ustavni sistem podjele nadležnosti između države i entiteta kako je utvrđen Aneksom 4 Mirovnog sporazuma, koji predstavlja Ustav Bosne i Hercegovine, i kako je nadalje protumačen od strane Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, što je također institucija uspostavljena Mirovnim sporazumom. Sve ovo bi bilo dovedeno u opasnost i ugroženo.

Kada su u pitanju pravosudne institucije Bosne i Hercegovine na državnom nivou, na koje se konkretno cilja ovim referendumom, moram istaći da država ima isključivu nadležnost prema Ustavu Bosne i Hercegovine za provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnih propisa. Sud Bosne i Hercegovine i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine su institucije koje su uspostavljene s ciljem da se država osposobi da vrši upravo te nadležnosti na državnom nivou. U tehničkom smislu, ovaj referendum bi bio obavezujući.

Moj pristup ovom osporavanju Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma je jasan i u potpunosti doslijedan mom čvrstom uvjerenju da se dijalogu uvijek treba dati šansa. U ovom pogledu, očekujem od organa vlasti Republike Srpske da u narednim danima stave van snage usvojene zaključke i odluku o referendumu. U slučaju da se ovo ne desi, uzimajući u obzir moje odgovornosti da štitim Mirovni sporazum, neću imati drugog izbora već da poništim zaključke i odluku o referendumu. U pogledu ovoga imam snažnu podršku Vijeća za implementaciju mira i najviših nivoa Evropske unije.

Pored zaključaka i odluke o referendumu, organi vlasti Republike Srpske i posebno predsjednik RS, nastavili su da otvoreno dovode u pitanje teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine konstantnim ugrožavanjem održivosti Bosne i Hercegovine i čestim zagovaranjem dezintegracije zemlje. Organi vlasti Republike Srpske su također nastavili da podrivaju i u pitanje dovode ostale ključne institucije na državnom nivou u BiH. Politika koja stoji iza toga jeste da se pokaže da su ove institucije nefunkcionalne – i stoga nepotrebne na državnom nivou. Organi vlasti Republike Srpske su isto tako nastavili da negiraju da se 1995.god. u Srebrenici desio genocid, činjenicu koju su potvrdili međunarodni sudovi.

Gospodine predsjedniče, sedam mjeseci nakon općih izbora, sveukupna politička situacija u zemlji i dalje je napeta i gotovo je onemogućila formiranje vlasti na državnom nivou. Zakonodavni proces na državnom nivou je i dalje u zastoju – i kao posljedica toga nije došlo do ostvarivanja napretka u provođenju reformskih programa koji se tiču EU i NATO-a.

Smatram da bi bilo pogrešno posmatrati ova posljednja dešavanja u Bosni i Hercegovini samo kao kratkoročni negativni trend. Zapravo, svjedoci smo tendencije pogoršanja političke stabilnosti već pet godina, nakon odbacivanja paketa ustavnih promjena u aprilu 2006. godine.

Iako se sada moramo usredsrediti na neposredne probleme, vjerujem također da je važno pažljivo i detaljno razmotriti šta moramo uraditi kako bismo osigurali funkcionalnu i održivu zemlju na dugoročnom planu. Jasno je da moramo podržati princip odgovornosti domaćih organa vlasti u Bosni i Hercegovini.

Vijeće za implementaciju mira je nastavilo izražavati ozbiljnu zabrinutost zbog razvoja događaja u zemlji, naročito zbog dešavanja koja sam spomenuo. U isto vrijeme, Vijeće za implementaciju mira je konstatiralo da je, uz izuzetak ciljeva vezano za Brčko Distrikt, ostvaren mali napredak u ispunjenju uslova potrebnih za zatvaranje Ureda visokog predstavnika.

Što se tiče pitanja državne i vojne imovine koje je jedan od ciljeva, došlo je do pogoršanja s obzirom da su vlasti Republike Srpske jednostrano donijele entitetski Zakon o državnoj imovini u decembru koji bi, da je stupio na snagu, rezultirao time da sva državna imovina u tom entitetu bude registrovana kao imovina Republike Srpske. To bi potpuno

onemogućilo postizanje sveobuhvatnog, usaglašenog rješenja za pitanje državne imovine. Stoga, ja sam morao suspendovati primjenu ovog zakona, dok Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne donese odluku o njegovoj ustavnosti. Što se tiče vojne imovine, Republika Srpska i dalje odbija dati državi pravo vlasništva nad vojnom imovinom.

Nasuprot tome, vezano za pitanje snabdijevanja Brčko Distrikta električnom energijom, ostvaren je napredak u ispunjenju preostalih uslova. Nadam se da ćemo uskoro riješiti i preostala pitanja. Međutim, prije nego što predložimo taj proces Republika Srpska mora dati odgovarajuće i konkretne garancije vezano za ustavni status i prava Brčko Distrikta u budućnosti, te za uslove iz Konačne arbitražne odluke – što je Federacija BiH već učinila.

Kao što sam već spomenuo, čitava međunarodna zajednica mora veoma ozbiljno shvatiti situaciju u Bosni i Hercegovini koja se stalno pogoršava. Nastavak narušavanja države, njenih institucija i vladavine prava će gurnuti Bosnu i Hercegovinu u dublju krizu i nestabilnost. To bi također moglo imati negativne posljedice za cijeli region Jugoistočne Evrope.

U tom smislu dozvolite mi da kažem par riječi o tome kako, po mom mišljenju, međunarodna zajednica treba u budućnosti prići pitanju Bosne i Hercegovine.

Svi se slažemo da je budućnost Bosne i Hercegovine unutar Evropske unije i euroatlantskih institucija. EU i NATO, stoga, trebaju imati važnu ulogu u Bosni i Hercegovini pomažući zemlji da ispuni zahtjeve koji se tiču težnji da postane članica obje organizacije.

U isto vrijeme, još uvijek postoji očigledna potreba za međunarodnim prisustvom sa izvršnim mandatom u Bosni i Hercegovini. Još uvijek postoje ozbiljna osporavanja države Bosne i Hercegovine koja dolaze iz same zemlje, što zahtijeva

prisustvo Ureda visokog predstavnika i EUFOR-a sa izvršnim mandatom. Trebamo posjedovati dovoljno instrumenata da spriječimo pokušaje da ranije dogovorene reforme krenu u suprotnom smjeru i da se stvori nestabilnost.

Važno je da Bosna i Hercegovina ostane na dnevnom redu aktivnosti međunarodne zajednice sve dok posao ne bude u potpunosti završen. Neki vjeruju da treba pustiti Bosnu i Hercegovinu da sama ide dalje, neki govore o zamorenosti međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Ne dijelim takav stav i vjerujem da bi takvi potezi otvorili vrata onima koji bi pokušali da oslabe i konačno podijele državu i mogli bi voditi obnavljanju nereda. Međunarodna zajednica je postigla izuzetne rezultate u Bosni i Hercegovini u proteklih 15 godina, međutim, iz trenutne političke situacije je jasno da još nismo postigli trajan i održiv politički dogovor koji bi osigurao trajnu perspektivu za mir.

Naša stalna pažnja usmjerena na Bosni i Hercegovini je način da postignemo cilj koji svi žele postići: da Bosna i Hercegovina bude u stanju da riješi svoje probleme institucionalnim putem i da krene ka punoj euroatlantskoj integraciji sa potpunim preuzimanjem odgovornosti.

Istinski sam ubijeđen da je to moguće. Kao visoki predstavnik nastaviću da sve svoje napore usmjeravam na to da pomognem i podržim napore Bosne i Hercegovine u tom smjeru.

Hvala vam.